

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii“

KOM(2007) 273 v konečnom znení

(2008/C 120/17)

Európska komisia sa 30. mája 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Štvrtú správu o hospodárskej a sociálnej kohézii“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. novembra 2007. Spravodajcom bol pán DERRUINE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 440. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2007 (schôdza z 13. decembra) prijal 88 hlasmi za, pričom žiadni členovia nehlasovali proti a žiadni sa hlasovania nezdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Podľa článku 159 zmluvy je Komisia každé tri roky povinná predložiť správu o stave hospodárskej a sociálnej kohézie v Európe.

1.2 Keďže správa bola uverejnená rok pred aktualizáciou integrovaných hlavných usmernení Lisabonskej stratégie, EHSV verí, že – ako o to už žiadal – jeho úvahy budú zohľadnené nielen v ďalšej generácii regionálnej politiky, ale aj pri vypracovaní týchto nových integrovaných hlavných usmernení ⁽¹⁾.

1.3 Nová reformná zmluva je novátorská, keďže medzi hlavné ciele EÚ zahrnila aj územnú súdržnosť (článok 3), ktorá k nim nebola zaradená, kým ju nedoplnil Konvent o budúcnosti Európy a nepotvrdila medzivládna konferencia v roku 2007.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Oznámenie k správe otvára diskusiu o budúcnosti štrukturálnej politiky, keďže v súvislosti s touto témou nastoluje sériu otázok. EHSV sa však domnieva, že dve zásadné otázky, na ktoré je potrebné odpovedať, boli vynechané:

— zdá sa zbytočné zaoberať sa kohéznu politikou, ktorá predstavuje takmer tretinu európskeho rozpočtu, ak zároveň nediskutujeme o prostriedkoch potrebných na jej realizáciu. EHSV chce zdôrazniť, že európsky rozpočet v podobe, v akej bol schválený v dohode o finančnom výhlade, je nedostatočný na uskutočnenie ambícií, ktoré vkladáme do Európy. Čo sa týka konkrétne štrukturálnej politiky, aj tu možno konštatovať rovnakú skutočnosť: 0,36 % HDP neumožňuje zabezpečiť hospodársku, sociálnu a územnú kohéziu v Európe; ⁽²⁾

— úloha sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti: súbor otázok sa síce zaoberá riadením, no riadením v prísne politickom zmysle slova. Úloha sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti, však ostáva z neznámych dôvodov nepovšimnutá, hoci sú tieto subjekty potrebné na zabezpečenie toho, aby projekty zodpovedali požiadavkám praxe, aby získali podporu širokej verejnosti a aby prispievali k transparentnému využívaniu zdrojov.

2.2 Čísla uvádzané v správe môžu pozorného čitateľa zmiatať, keďže nie vždy je jasné, či sa vzťahujú na EÚ s 15, 25 alebo 27 členmi. Takisto pokiaľ ide o časový vývoj problematiky, referenčné dátumy sú mätúce. Správa napríklad často hovorí o súdržnosti EÚ s 27 členmi, pričom však uvádza ako referenčný dátum rok 1996, keď sa počet členských štátov EÚ čerstvo zvýšil na 15. Z toho vyplýva, že načrtnuté tendencie sa netýkajú iba EÚ, ale zahŕňajú aj krajiny, ktoré európska sektorová politika (vnútorný trh, hospodárska súťaž, regionálna politika) neovplyvnila alebo ich ovplyvnila iba v malej miere (s ohľadom na ich obchodné vzťahy). Inými slovami, tieto údaje zahmlievajú závery o konkrétnom príspevku štrukturálnej politiky k nastoleniu vyššej súdržnosti, napriek tomu, že jej prínos je nepopierateľný ⁽³⁾.

2.3 Kritérium 75 % HDP na obyvateľa, podľa ktorého sa posudzovalo, či nejaký región zaostáva v rozvoji alebo nie, narušila skutočnosť, že po rozšírení Únie sa HDP na obyvateľa znížil, keďže do EÚ vstúpili omnoho chudobnejšie krajiny, než boli pôvodné členské krajiny (štatistický účinok). Platí to aj pre vstup Bulharska a Rumunska. Preto nie je možné priamo porovnávať situáciu v oblasti kohézie pred rokom 2004 so súčasným stavom. Výsledky dvanástich regiónov, ktoré sa dostali nad uvedený prah, treba relativizovať, pretože nič nezaručuje, že by tieto výsledky nemohol spôsobiť štatistický účinok.

⁽¹⁾ Pozri odsek 1.4 stanoviska EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

⁽²⁾ Nebudeme predbiehať stanovisko z vlastnej iniciatívy, ktoré EHSV venuje tejto otázke, ale neskôr sa budeme zaoberať niekoľkými návrhmi, ktoré už boli v tejto súvislosti vyslovené.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

2.4 Správa oznamuje, že na začiatku budúceho plánovacieho obdobia deväť z dvanástich členských krajín, ktoré vstúpili do EÚ v rokoch 2004 až 2007, prekročí prah 75 % európskeho HDP na obyvateľa. Toto referenčné kritérium tak stratí svoje opodstatnenie. Už teraz je potrebné začať sa zaoberať touto otázkou.

2.5 Hoci správa poskytuje veľké množstvo informácií, musíme vyjadriť poľutovanie nad tým, že nie vždy sú komplexné.

— Napríklad odseky 2.1.3, 3.2, 2.2.4 (najmä graf) a 2.2.6 v prílohe I poukazujú na problematiku prepojenia hospodárskeho rastu a harmonického rozvoja (v tomto konkrétnom prípade ide o vytváranie pracovných miest, ktoré by priniesli úžitok všetkým regiónom). Pritom ide o skutočne dôležitú výzvu, najmä pre niektoré nové členské krajiny (Poľsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a Českú republiku).

— Je pravda, že Írsko, Grécko a Španielsko, niekdajší najväčší poberatelia príspevkov z kohézneho fondu, úplne alebo čiastočne dobehli svoje zaostávanie, ako je to však s trvalou udržateľnosťou ich rastu? Ako ostať optimistom vzhľadom na budúci vývoj, keď hodinová produktivita už desať rokov v porovnaní s európskym priemerom neprestajne klesá alebo keď sa rast z veľkej časti opiera o nehnuteľnosti (Španielsko)? Ako je možné, že napriek výraznému rastu v Írsku, ktorý ho vyniesol na druhé miesto z hľadiska úrovne reálneho HDP na obyvateľa a umožnil mu dosiahnuť plnú zamestnanosť, takmer každému piatemu mužovi a žene hrozí chudoba?

— V tejto rozsiahlej správe udiera do očí chýbajúca otázka kvality pracovných miest, ktorá bola uznaná za základný cieľ Lisabonskej stratégie z roku 2000 (*). Myslíme si, že každý členský štát si musí jednoznačne overiť, či pracovné miesta, ktoré podporili príspevky zo štrukturálnych fondov alebo ktoré vznikli vďaka štrukturálnym fondom, skutočne umožnili ľuďom začleniť sa na trh práce, zabezpečili im dôstojné životné podmienky a primeraný plat.

2.6 EHSV takisto upozorňuje na chýbajúci odkaz na sociálne hospodárstvo, v ktorom dnes pôsobí asi 10 % európskych podnikov a ktoré má dôležitú úlohu v oblasti kohézie (predovšetkým pokiaľ ide o pomoc osobám, ktoré sa najťažšie uplatňujú na pracovnom trhu). Toto odvetvie vytvára kvalitné pracovné miesta a prispieva k trvalo udržateľnému rozvoju, pretože ukotvuje zamestnanosť na danom území, zrýchľuje rozvoj vidieckych oblastí, vytvára sociálny kapitál a určuje postupy sektorovej a územnej reštrukturalizácie. V tejto súvislosti by na lepšie porozumenie tomuto sektoru bolo užitočné mať k dispozícii kvantitatívne a kvalitatívne porovnateľné štatistiky za jednotlivé členské štáty.

(*) Zmieňuje sa o nej, ale jediné uvádzané informácie hovoria o úrovni vzdelávania/odbornej prípravy, hoci dokument KOM(2003) 728 určil desať rozmerov kvality zamestnanosti a analyzoval ich prostredníctvom celého množstva ukazovateľov.

2.7 EHSV sa domnieva, že viaceré aspekty hospodárskej, sociálnej a územnej kohézie by sa mali podrobnejšie rozpracovať a preskúmať: napríklad aj rovnosť príležitostí na trhu práce.

2.8 Ak je ešte potrebné presvedčať o užitočnosti kohéznej politiky v EÚ, správa poskytuje nové argumenty:

— trhové sily sa sústreďujú v hlavných mestách, kam smerujú aj zástupy pracovníkov a nezamestnaných, hoci blahobyť, ktorý sľubujú, je často klamlivý. V diskusiách, ktoré sa v rámci boja proti nezamestnanosti zameriavajú na podporu mobility, sa tento argument nesmie podceňovať;

— hlavné mestá bývajú mimochodom často jedinými hnacími motormi rastu. Druhotné póly rozvoja s medzinárodným rozmerom a trvalým hospodárskym významom existujú iba v troch krajinách. To by mohlo vysvetľovať, prečo priemerná miera rastu na regionálnej úrovni kolíše od 0 % do 8,6 % (1997-2004);

— niektoré krajiny, ktorých celkový rast závisí od hlavného mesta, dosiahnu síce hraničnú úroveň 75 %, mnoho regiónov však bude potrebovať na dosiahnutie tejto úrovne oveľa dlhší čas.

Preto bolo naliehavé, aby bola územná kohézia, ktorá sa čoraz väčšmi javí ako základ hospodárskej a sociálnej kohézie, v plnej miere uznaná za jeden zo všeobecných cieľov EÚ.

2.9 EHSV víta nový pohľad na súdržnosť v Európe, ktorý vychádza z porovnania so situáciou jej svetových konkurentov a poukazuje na úlohu hlavných miest a dôsledky z hľadiska trvalej udržateľnosti rozvoja (najmä nevyvážený rozvoj a environmentálne tlaky), a na regionálny vplyv klimatických zmien.

2.10 EHSV podporuje cieľ Európskej únie stať sa vedúcim činiteľom v boji klimatickým zmenám. Avšak ak krajiny mimo EÚ nebudú vyvíjať snahy v tomto smere, ohrozí to konkurencieschopnosť a bude to mať vplyv na kohéznu politiku Únie. Narušenie hospodárskej súťaže by viedlo k uprednostňovaniu relokácie do krajín, ktoré neuplatňujú politiku boja proti klimatickým zmenám.

2.11 EHSV vyjadruje radosť z opätovného záujmu venovaného územnému aspektu kohézie, ktorý bol aj napriek prijatiu Rozvojovej schémy priestoru Spoločenstva v roku 1999 až doteraz na okraji záujmu: v Stratégii mestského rozvoja, Územnej agende a Charte z Lipska sa uvádza séria hlavných zásad rozvoja miest, ako aj mestských oblastí, ktoré vyzdvihol EHSV, ako aj aglomerácií v rámci priemyselnej a inovačnej politiky.

2.12 Najmenej presvedčivá je posledná kapitola, v ktorej sa hovorí o vzťahu medzi politikami Spoločenstva a súdržnosťou: uvádza sa tu celý rad opatrení v rámci Lisabonskej stratégie, avšak skutočný konkrétny a spoľahlivý dosah na súdržnosť nie je jasne preukázaný.

3. Odporúčania

3.1 EHSV nechce predbiehať svoje budúce stanovisko z vlastnej iniciatívy, ktoré je odpoveďou na verejnú konzultáciu Komisie o budúcom európskom rozpočte, chcel by však pripomenúť niektoré zo svojich predchádzajúcich odporúčaní.

3.1.1 Štrukturálne fondy sa v súčasnosti obmedzujú na poskytovanie subvencií. V jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk⁽⁷⁾ EHSV navrhol prehodnotiť ich štruktúru, aby sa znásobil ich účinok vďaka pomoci Európskeho investičného fondu a EIB. Navrhoval zmeniť tieto subvencie na finančné produkty, aby sa dosiahol pákový efekt: napríklad jedno euro ako záruka pri pôžičke rizikového kapitálu by umožnilo financovať päť až desať eur z investícií MSP. Príklad programu JEREMIE treba rozšíriť⁽⁸⁾.

3.1.2 Takisto by bolo možné uvoľniť prostriedky tak, aby sa tým nezvýšil príspevok členských štátov, pretože by sa prideliť na projekty európskeho významu (najmä na chýbajúce články transeurópskych sietí a najmä na Európsky fond na prispôbenie sa globalizácii).

3.1.2.1 EHSV opakovane kritizoval systém DPH, ktorý je súčasťou európskeho rozpočtu pre mimoriadne operačné, administratívne a monitorovacie náklady⁽⁷⁾. Tieto náklady sa musia znížiť, čím by sa získali prostriedky na spoločné projekty.

3.1.2.2 Treba skončiť s refundáciou nevyčerpaných prostriedkov z už aj tak nízkeho európskeho rozpočtu členským štátom. Tieto prostriedky predstavujú iba veľmi malé percento z ročného rozpočtu. Pritom v období rokov 2000-2005 dosiahli spolu výšku takmer 45 miliárd EUR, ktoré sa mohli produktívne využiť⁽⁸⁾.

3.1.2.3 Všetky členské štáty čelia starnutiu populácie, ktoré znamená zvýšenie sociálnych výdavkov, zatiaľ čo pakt stability ich núti obmedzovať rozpočet. V tejto situácii by verejno-súkromné partnerstvá mohli byť alternatívnym riešením, ak by verejná správa (najmä na vnútroštátnej úrovni) dokázala dosiahnuť vyvážené dohody so súkromným sektorom, čo však predpokladá posilnenie administratívnych kapacít.

3.2 Strategické usmernenia, ktorými sa riadi regionálna politika, sú vytvorené na základe Lisabonskej stratégie. EHSV navrhuje, aby regionálna politika vyváženým spôsobom zohľadnila Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja, ktorá kladie dôraz predovšetkým na súdržnosť vo všetkých jej aspektoch, vzhľadom na to, že k nej komplementárna Lisabonská stratégia sa sústreďuje na konkurencieschopnosť⁽⁹⁾.

	LISABON	TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ
Časový výhľad	2010	Nebol stanovený; dlhodobý výhľad
Priestor	Európska únia	Vďaka svojmu vonkajšiemu rozmeru prekračuje európsky rámec
Priority ⁽¹⁾	Zlepšiť rast a zamestnanosť, zabezpečiť dynamiku a dobré fungovanie eurozóny, urobiť Európu príťažlivejšou pre investorov a pracovníkov, poznatky a inovácie dať do služieb rastu, získať a udržať väčší počet ľudí v zamestnaní a zmodernizovať systémy sociálnej ochrany, zlepšiť adaptačnú schopnosť pracovníkov a podnikov a zvýšiť pružnosť trhov práce, investovať viac do ľudského kapitálu prostredníctvom lepšieho vzdelávania a kvalifikácie	Reagovať na klimatické zmeny, podporovať kvalitné zdravotníctvo – verejné zdravotníctvo, bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a reagovať na demografické zmeny, lepšie spravovať prírodné zdroje, urobiť dopravu udržateľnou, bojovať proti chudobe vo svete, podporovať rozvoj

(1) KOM(2005) 141 v konečnom znení *Integrované usmernenia pre rast a zamestnanosť (2005 – 2008)*; KOM(2005) 658 v konečnom znení *Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – O preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja – Platforma činnosti*.

(7) Stanovisko EHSV na tému *Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007-2013*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006.

(8) Stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie: Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007-2013*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 52.

(7) Stanovisko EHSV na tému *Návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev*, Ú. v. EÚ C 267, 27.10.2005, s. 57.

(8) Stanovisko EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

(9) Pri obnovení lisabonskej stratégie v marci 2005 Európska rada upresnila, že táto stratégia je sama o sebe súčasťou širšieho kontextu požiadavky trvalo udržateľného rozvoja vyhovieť súčasným potrebám bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Európska rada opätovne potvrdzuje svoj príklon k trvalo udržateľnému rozvoju ako kľúčovému princípu, ktorým sa riadia všetky politiky a činnosti Únie. Závery zo zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo v júni 2005.

3.2.1 Nasledujúce mapy, ktoré vytvorila Monitorovacia sieť pre európske územné plánovanie (European Spatial Planning Observation Network, ESPON), znázorňujú rastúcu polarizáciu a metropolizáciu v horizonte do roku 2030, ktoré vyplývajú z prehĺbenia Lisabonskej stratégie v jej súčasnom zameraní. Scenár, ktorý by sa väčšmi zameriaval na kohéziu, by umožnil rozšíriť koncentráciu hospodárstva a najmä by vďaka nemu vznikli nové póly rozvoja (regióny Baltského mora, východný štvoruholník vymedzený Viedňou, Berlínom, Varšavou a Budapešťou, juh Francúzska a Katalánsko).

3.2.2 V tomto ohľade EHSV pripomína⁽¹⁰⁾ dôležitosť rozvíjania a realizácie dvojúrovňového polycentrizmu v rámci harmonického rozvoja, aby sa predišlo negatívnym účinkom polarizácie⁽¹¹⁾: prvá úroveň by umožnila vznik pólů rozvoja rozložených v rámci európskeho priestoru, aby sa rast a zamestnanosť rozptýlili aj mimo veľkých centier s koncentráciou hospodárstva (päťuholník), na druhej úrovni by sa upevnili väzby a synergie medzi veľkými mestskými strediskami a vidieckymi oblasťami a ich okolím, najmä preto, aby sa predišlo „územným zlomom“ priamo v Nomenklatúre územných jednotiek pre štatistické účely (NUTS).

3.3 Vzhľadom na rastúcu prevahu hlavných miest ako miest, v ktorých sa vytvára bohatstvo, aktivity a pracovné miesta, a to najmä v niektorých nových členských štátoch⁽¹²⁾ a vzhľadom na výraznú súvislosť medzi mierou rastu HDP a infláciou, by mali vlády a občianska spoločnosť krajín s perspektívou vstupu do eurozóny venovať mimoriadnu pozornosť tomu, aký vplyv bude mať prechod na jednotnú menu na vnútornú súdržnosť týchto krajín. Ich vnútorná súdržnosť totiž môže byť vystavená tlaku v prípade, že jednotlivé regióny týchto štátů dosiahnu rozdielny stupeň dynamiky. V takomto prípade, nezabúdajúc na výhody spojené s eurom⁽¹³⁾ a odhliadnuc od toho, že politika jednotnej úrokovej sadzby by nemusela zodpovedať špecifickým potrebám ich národného hospodárstva, budú túto politiku inak pociťovať významné strediská aktivít (napríklad hlavné mestá) a inak ostatné regióny. Okrem toho treba na zmiernenie tohto javu posilniť koordináciu hospodárskych politík členských štátů⁽¹⁴⁾.

3.4 Správa znova podčiarkuje dôležitosť služieb verejného záujmu. V zmysle nového protokolu o službách verejného záujmu, ktorý stanovila medzivládna konferencia v roku 2007, EHSV opakuje svoju žiadosť, aby boli na úrovni Spoločenstva „definované spoločné kritériá a normy pre všetky služby verejného záujmu (hospodárske aj nehošpodárske) vrátane sociálnych služieb verejného záujmu, ktoré by boli stanovené v rámcovej

⁽¹⁰⁾ Pozri stanoviská EHSV na témy *Európske metropolitné oblasti: sociálno-ekonomické dôsledky pre budúcnosť Európy*, Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 10; *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6 a *Územná agenda*, Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 16.

⁽¹¹⁾ K tejto téme pozri štúdiu vypracovanú pre výbor REGI Európskeho parlamentu, *Regionálne rozdiely a kohézia: aká stratégia do budúcnosti?*, máj 2007.

⁽¹²⁾ Touto problematikou sa bude zaoberať budúce stanovisko, ktoré bude vypracované pri príležitosti 10. výročia HMÚ v roku 2008.

⁽¹³⁾ Touto problematikou sa bude zaoberať budúce stanovisko, ktoré bude vypracované pri príležitosti 10. výročia HMÚ v roku 2008.

⁽¹⁴⁾ Pri obnovení lisabonskej stratégie v marci 2005 Európska rada upresnila, že táto stratégia je sama o sebe súčasťou širšieho kontextu požiadavky trvalo udržateľného rozvoja vyhovieť súčasným potrebám bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Európska rada opätovne potvrdzuje svoj príklon k trvalo udržateľnému rozvoju ako kľúčovému princípu, ktorým sa riadia všetky politiky a činnosti Únie. Závery zo zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo v júni 2005.

smernici, schválenej v procese spolurozhodovania a schopnej vytvoriť komunitárny rámec prispôsobený ich špecifickým vlastnostiam“⁽¹⁵⁾.

3.5 „Podľa EHSV [ktorého postoj zopakoval vo svojich nedávnych správach aj Európsky parlament] nemožno súdržnosť chápať len cez ukazovatele hrubého domáceho produktu. Výbor si praje, aby bol vypracovaný reprezentatívnejší ukazovateľ súdržnosti, ktorý by zahŕňal popri HDP aj také premenné ako miera zamestnanosti a nezamestnanosti, rozsah sociálnej ochrany, stupeň prístupu k službám verejného záujmu atď.“⁽¹⁶⁾ Tieto ukazovatele by mali byť doplnené ukazovateľmi súvisiacimi s nerovnosťou príjmov (Giniho koeficient alebo kvintilový podiel) a emisiami CO₂ (na obyvateľa alebo vývoj od roku 1990). Celkovo je nevyhnutné skonsolidovať európske štatistické nástroje, predovšetkým na úrovni NUTS, a posilniť väzby medzi Eurostatom a národnými štatistickými inštitúciami, aby boli čo najrýchlejšie k dispozícii úplné a presné údaje⁽¹⁷⁾.

3.6 EHSV navrhuje, aby sa zväzilo, či by v budúcej etape pridelovania prostriedkov zo štrukturálnych fondov nebolo vhodnejšie použiť hospodársky ukazovateľ hrubého národného produktu (HNP), a nie na HDP, ako je to zaužívané v Kohéznom fonde. Umožnilo by to zohľadniť prácu ľudí, ktorí do miest dochádzajú a ktorých hospodársky vplyv napomáha zväčšovaniu rozdielov, ako sa to zdôrazňuje v správe, hoci sa podporuje mobilita na všetkých úrovniach, ako aj prúdenie priamych zahraničných investícií, nakoľko časť príjmov z týchto investícií sa vracia do krajiny pôvodu. HNP teda na rozdiel od HDP zohľadňuje tieto vstupy a výstupy. V niektorých krajinách (Luxembursko, Írsko, Česká republika, Estónsko, Cyprus, Maďarsko a v menšej miere aj Poľsko a Rumunsko) môže byť tento rozdiel výrazný a môže spôsobiť nedostatočné poskytovanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov. Takisto si treba uvedomiť, že tieto údaje nie sú dostupné na úrovni nomenklatúry NUTS, čo je potrebné v maximálnej možnej miere napraviť.

4. Odpovede na niektoré otázky vyplývajúce z konzultácie

4.1 Ako môžu regióny reagovať na reštrukturalizačný tlak zo strany dynamickej konkurencie v sektoroch s nízkym a priemerným technickým vybavením?

4.1.1 Čo sa týka rastu európskych podnikov, zdá sa, že logika 7. rámcového programu pre výskum a vývoj a programu spolupráce medzi univerzitami, ktorých cieľom je podpora malých a stredných podnikov a regiónov bohatých na vedomosť, je veľmi direktívna. Je potrebné podporovať „prepojenie vedecko-technických kompetenčných centier, priemyselné parky, štruktúrované vzťahy medzi vysokými školami, podnikmi a štátnymi orgánmi“. Treba však dať pozor na skutočnosť, že „požiadavka inovácie môže vyústiť do novej fragmentácie, ak nevytvoríme

⁽¹⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie – Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Verejnoprospešné sociálne služby v Európskej únii*, Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 80.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6, ods. 1.3.

⁽¹⁷⁾ Pri obnovení lisabonskej stratégie v marci 2005 Európska rada upresnila, že táto stratégia je sama o sebe súčasťou širšieho kontextu požiadavky trvalo udržateľného rozvoja vyhovieť súčasným potrebám bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Európska rada opätovne potvrdzuje svoj príklon k trvalo udržateľnému rozvoju ako kľúčovému princípu, ktorým sa riadia všetky politiky a činnosti Únie. Závery zo zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo v júni 2005.

nové kompetencie na nasmerovanie občanov k tejto zmene“⁽¹⁸⁾. Znamená to, že je potrebné venovať sa vážnejšie kvalitatívnemu rozmeru pracovných miest, lebo „okrem zvyšovania investícií do výskumu a vývoja, ako aj investícií všeobecne a investícií do vzdelávania a odborného vzdelávania s ohľadom na požiadavky spoločnosti založenej na vedomostiach a informačnej spoločnosti, je zlepšenie kvality pracovného života kľúčom k zvyšovaniu rastu produktivity a inovačnej schopnosti podnikov. Potvrdzujú to vedecké štúdie o súvislosti medzi kvalitou práce a produktivitou a o význame, ktorý má 'dobrá práca' z pohľadu príslušných zamestnancov pre ich motiváciu k práci a pripravenosť podávať výkony.“⁽¹⁹⁾

4.1.2 Pokiaľ ide o priemyselnú politiku, zisťovanie synergií a zainteresovanie všetkých zúčastnených „na úspešnom uskutočňovaní štrukturálnych zmien (...) môžu umožniť sociálne únosné riadenie priemyselných zmien, ak bude zabezpečené systematické zapojenie sociálnych partnerov do predvídania a riadenia zmien a bude sa dôsledne sledovať dvojité cieľ konkurencieschopnosti podnikov a minimalizovania negatívnych sociálnych následkov“⁽²⁰⁾.

4.1.3 V cezhraničných regiónoch by priemyselné zmeny mohlo uľahčiť konkretizovanie „nadmárodného voliteľného rámca pre kolektívne vyjednávanie, ako bol ohlásený v sociálnej agende na roky 2005-2010“⁽²¹⁾.

4.1.4 Výbor podporuje žiadosť Európskeho parlamentu o vyhodnotenie relokácií a ich monitorovanie na úrovni zrušené a vytvorené pracovné miesta, typ pracovného miesta, vplyv na hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a predloženie konkrétnych návrhov vo forme pravidelných správ⁽²²⁾.

4.1.5 Časť nevyčerpaných prostriedkov by mohla zväčšiť objem Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii, ktorý je novým nástrojom dočasnej a rýchlej pomoci prepusteným pracovníkom, „obetiam globalizácie“. Zároveň by bolo potrebné revidovať kritériá prijateľnosti žiadostí, napríklad tak, že sa zníži stanovený počet prepustených pracovníkov potrebný na to, aby mohol tento fond zasiahnuť, pretože malé a stredné podniky predstavujú 99,8 % podnikov (mikropodniky predstavujú 91,5 %) a 67,1 % celkového množstva pracovných miest.

4.1.6 Ako sa uvádza vo všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch, je potrebné zachovať sedemročnú lehotu, počas ktorej je podnik, ktorý získal pomoc, povinný udržať umiestnenie svojej investície.

4.1.7 Čo sa týka iniciatívy JEREMIE, podľa prvého hodnotenia sa zdá, že sa príliš zameriava na špičkové odvetvia a bude iba málo prospešná pre malé a stredné podniky, ktoré v týchto odvetviach nie sú aktívne.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému *Regionálna a miestna politika pre zvládnutie priemyselných zmien: úloha sociálnych partnerov a príspevok rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 12.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Kvalita pracovného života, produktivita a zamestnanosť v kontexte globalizácie a demografických zmien*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 157.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému *Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien*, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 90.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie: Kohézná politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007-2013*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 52.

⁽²²⁾ Správa o relokáciách v kontexte regionálneho rozvoja (spravodajca: Hutchinson, 30. januára 2006).

4.1.8 Nie všetky európske regióny budú schopné vybudovať špičkové hospodárstvo založené na vedomostiach, pretože im chýba infraštruktúra alebo ľudský kapitál, ba nie sú ani dostatočne veľké, aby mohli rátať s množstvovými úsporami. Mali by sa preto sústreďovať na blízke metropolitné oblasti a rozvíjať rezidenčné hospodárstvo alebo sa špecializovať na oblasti, kde sú účinky aglomerácií menej výrazné, prípadne kde sa požaduje nižšia kritická masa. EHSV odmieta, aby sa vidiecke oblasti stotožňovali s poľnohospodárskymi oblasťami a nemali inú perspektívu.

4.1.9 Jedna z alternatív sa nachádza v odvetví cestovného ruchu a s ním súvisiacich odvetviach. To znamená, že „k novým vidieckym povolaniam by mohli patriť napríklad: obchod zameraný na miestne výroby; tradičné remeselnícke a potravinárske výroby; ponuka športových a ekoturistických aktivít; audiovizuálne a virtuálne zariadenia; podpora kultúry; detské jasle, kempingy a turistické ubytovne; prírodná medicína; wellness a estetika tela; tradičné stavebníctvo a obnova remesiel; internetové kaviarne; podpora miestneho trhu s nehnuteľnosťami; poradenstvo k novým aktivitám; výroba tovaru a poskytovanie služieb, ktoré sú obvykle potrebné v turistických ubytovniach; opatrovanie starších ľudí“⁽²³⁾. Maximálnu pozornosť a podporu treba venovať ekoturistike, ktorá spočíva na biologickom hospodárstve. Úlohou ekoturistiky je vychovávať občanov v duchu trvalo udržateľného rozvoja, ktorý rešpektuje životné prostredie a nenaruša rovnováhu v prírode. V tomto smere by mal pomôcť Európsky sociálny fond a FEADER.

4.1.10 Cestovný ruch zameraný na kultúru môže poskytnúť mnohým regiónom veľmi zaujímavé možnosti. „Európska únia by mohla podporovať zavádzanie osvedčených postupov v oblasti manažmentu služieb kultúrneho cestovného ruchu uplatňovaním princípov súťaživosti a odmeňovania vo svojich programoch počnajúc programom“ Európske hlavné mesto kultúry a pripravovaným programom „výnimočné európske destinácie“. EÚ by navyše mohla poskytovať svoje poradenské služby mestám a územiám, ktoré sa rozhodnú kandidovať na účasť v týchto dvoch programoch, a poskytovať im výraznejší finančný príspevok než v súčasnosti a prípadne ich i uprednostňovať pri využívaní štrukturálnych fondov⁽²⁴⁾.

4.2 Do akej miery predstavujú klimatické zmeny výzvu pre kohéznú politiku?

4.2.1 EHSV je rovnakého názoru ako monitorovacia sieť ESPON⁽²⁵⁾, podľa ktorej budú dôsledky klimatických zmien v jednotlivých regiónoch odlišné a budú si vyžadovať rozdielne odpovede. Z hospodárskeho hľadiska bude cieľom zachovať hospodársku produktivitu prostredníctvom obmedzovania negatívnych typov hospodárstiev z aglomerácií (znečistenie vzduchu a emisie CO₂) tým, že sa budú využívať inovačné a účinné

⁽²³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku*, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 1.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Cestovný ruch a kultúra – dva faktory rastu*, Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 1.

⁽²⁵⁾ Monitorovacia sieť pre európske územné plánovanie (European Spatial Planning Observation Network, ESPON): *Scenarios on the territorial future of Europe*, máj 2007.

systémy hromadnej dopravy a že sa budú lepšie spravovať pozemky. V juhoeurópskych oblastiach, ale aj v horských regiónoch bude hlavnou výzvou obmedziť chaotické využívanie pozemkov a stavebníctvo. Aj odľahlejšie oblasti si budú vyžadovať inovačné riešenia, aby sa zlepšila ich prístupnosť, a to vďaka opatreniam, ktoré nebudú mať z dlhodobého hľadiska negatívne účinky.

4.2.2 EHSV navrhuje posilniť a doplniť rozpočet Fondu solidarity, ktorý v súčasnosti poskytuje naliehavo potrebnú pomoc v prípade prírodnej katastrofy. S cieľom zviditeľniť skutočnosť, že EÚ venuje veľkú pozornosť klimatickým zmenám, ktoré si vyžadujú dlhodobejšie opatrenia, EHSV navrhuje, aby sa odteraz z Fondu solidarity spolufinancovali aj projekty v oblasti preventívneho riadenia rizík.

4.2.3 Na výber projektov, ktoré sa budú financovať podľa jednotlivých rozpočtových položiek a programov, by sa mali používať jasné a transparentné kritériá. Tie by mali zahŕňať aj kritériá trvalo udržateľného rozvoja, akými je dopad projektu na životné prostredie, na zdravie, vznik alebo strata pracovných miest a konkurencieschopnosť EÚ ⁽²⁶⁾.

4.3 *Ako sa môže prostredníctvom kohéznej politiky lepšie podporiť harmonický, vyrovnaný a udržateľný rozvoj a zároveň zohľadniť rôznorodosť území EÚ, ktorú predstavujú najviac znevýhodnené oblasti, ostrovy, vidiecke a pobrežné oblasti, ale aj mestá, upadajúce priemyselné regióny a iné oblasti s osobitnou geografickou charakteristikou?*

4.4 EHSV sa opakovanne vyslovil za zavedenie polycentrizmu na európskom území. Štvrtá správa zdôraznila prevahu hospodárskej centralizácie (päťuholník) a rastúcu dôležitosť hlavných miest, ale aj sociálne a environmentálne náklady, ktoré s touto skutočnosťou súvisia; takisto rozvoj druhotných pólov rozvoja, metropolitných oblastí s konsolidáciou synergií a mestských centier a vzdialenejších regiónov, ktoré by sa vzájomne dopĺňali ⁽²⁷⁾. Mohla by sa tiež pravidelne vypracovávať správa s hodnotením sociálno-ekonomickej situácie metropolitných oblastí, čo by si vyžadovalo vytvoriť štatistický nástroj na monitorovanie ⁽²⁸⁾. EHSV sa v súvislosti s touto témou ďalej nazdáva, že miestne a regionálne zväzy pre rozvoj s ohľadom na globalizáciu mohli byť užitočné, najmä ak by sa zameriavali na budúcnosť s cieľom prispieť ku kultúrnemu rozvoju spoločnosti, do ktorého by sa vďaka nim zapojili všetci ⁽²⁹⁾.

4.4.1 EHSV sa domnieva, že najmä v kontexte mestského prostredia je potrebné uplatňovať model „sociálne

zodpovedného územia“, teda územia, ktoré podľa Bristolskej dohody ⁽³⁰⁾ (december 2005) zameriava svoj rozvoj na zásady trvalej udržateľnosti a zahrňuje do svojej dynamiky hospodársky, sociálny a environmentálny rozmer, ako aj sociálno-ekonomický vplyv starnutia populácie. V tomto ohľade je potrebné zachovať a podporiť zapojenie subjektov občianskej spoločnosti do spoločného určovania usmernení, ktorými sa treba riadiť, čo podporil aj Šiesty rámcový program pre výskum a vývoj. Siedmy rámcový program pre výskum a vývoj stanovuje v súvislosti s rozvojom človeka a problematikou starnutia osobitné aktivity ⁽³¹⁾.

4.4.2 Keďže oblasti, v ktorých sa rozvíja zamestnanosť a aktivity, môžu prekračovať národný rámec, bolo by vhodné poskytnúť viac prostriedkov na program Interregna podporu cezhraničnej spolupráce ⁽³²⁾.

4.4.3 Pokiaľ ide o ultraperiférne regióny, „Výbor pozitívne hodnotí úmysel Komisie vytvoriť v rámci súdržnosti zvláštny mechanizmus s cieľom kompenzovať všetky nedostatky ultraperiférnych regiónov, ako i tých, kde pretrvávajú trvalé štrukturálne nedostatky“ ⁽³³⁾. Keďže viac ako 50 % prostriedkov určených na výskum a vývoj sa sústreďuje do niekoľkých regiónov, EHSV sa zasadzuje za posilnenie opatrení „na presun technológie medzi regiónmi“. EHSV sa domnieva, že „európska politika pre regióny s trvalými znevýhodneniami by sa mala zakladať na troch hlavných princípoch“, ktorými sú 1) trvalosť (referenčný pojem „dobiehanie“ sa v súvislosti s týmito regiónmi nehodí), 2) pozitívna diskriminácia, aby sa zaviedla skutočná parita s inými regiónmi a 3) proporcionalita, aby sa zohľadnila rozmanitosť zemepisných, demografických, environmentálnych charakteristík regiónov, ako aj tlakov, ktorým sú vystavené. Na prekonanie nerovnosti je možné vytvárať intervenčné opatrenia sociálneho charakteru, ako je: „priama pomoc pre určité obchodné aktivity alebo poskytovateľov služieb, osobitné cestovné pre stálych obyvateľov na námornú alebo leteckú dopravu, existencia kvalitných verejných služieb atď.“ ⁽³⁴⁾.

4.4.3.1 Komisia správne tvrdí, že obmedzenú prístupnosť ostrovov možno vysvetliť skutočnosťou, že dĺžka trvania cesty autom alebo vlakom sa predlžuje trajektom cez more. Prístupnosť je špecifickým problémom, ktorému musia ostrovy čeliť. Komisia má tiež pravdu, keď upozorňuje na malý počet ich obyvateľov. Väčšina ostrovov sa nemôže spoľahnúť na domáci trh. Dlhodobé rozvojové projekty ostrovov sú však ovplyvnené aj inými problémami, ako napríklad obmedzené zdroje, prírodné riziká a krehké životné prostredie.

⁽²⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému Úloha trvalo udržateľného rozvoja v rámci nadchádzajúceho finančného výhľadu, Ú. v. EÚ C 267, 27.10.2005, s. 22

⁽²⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

⁽²⁸⁾ Dve stanoviská EHSV na tému *Európske metropolitné oblasti: sociálno-ekonomické dôsledky pre budúcnosť Európy*, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 101 a Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 10.

⁽²⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Regionálna a miestna politika pre zvládnutie priemyselných zmien: úloha sociálnych partnerov a príspevok rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 12.

⁽³⁰⁾ www.odpm.gov.uk.

⁽³¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o Tematickej stratégii pre životné prostredie v mestách*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 86.

⁽³²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS)*, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 76, ods. 3.4.

⁽³³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Tretia správa o hospodárskej a sociálnej kohézii – Nové partnerstvo pre kohéziu – konvergencia, konkurencieschopnosť, kooperácia*, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 60.

⁽³⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Ako dosiahnuť lepšiu integráciu regiónov postihnutých trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami*, Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 141.

4.4.3.2 V článku 16 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva sa uvádza, že „...Spoločenstvo a členské štáty dbajú v rámci svojich právomocí a rámci pôsobnosti tejto zmluvy o to, aby takéto služby fungovali na základe zásad a podmienok, ktoré umožňujú splnenie ich poslania“.

4.4.3.3 Okrem iných nástrojov možno spomenúť zjednotený model univerzálnych služieb v sektoroch verejných služieb, ktorého uplatňovanie v týchto oblastiach je stanovené v politických dokumentoch a právnych predpisoch Európskej únie. Zelená kniha o verejnoprospešných službách vyzdvihuje tento nástroj ⁽³⁵⁾.

4.4.4 EHSV pripomína dôležitosť sankcií voči podnikom, ktoré získali európske subvencie, ale do uplynutia siedmich rokov uskutočnili relokáciu. Verejné prostriedky nemožno premárniť na podporu likvidácie pracovných miest.

4.5 Aký je vplyv výziev uvedených v správe na kľúčové prvky sociálnej kohézie, akými sú začlenenie, integrácia a príležitosti pre všetkých? Je potrebné ďalšie úsilie na anticipovanie a riešenie tohto vplyvu?

Aká je úloha kohéznej politiky v súvislosti s riešením demografických zmien vzhľadom na veľké rozdiely v miere pôrodnosti, úmrtnosti a migračných tokoch na regionálnej úrovni?

4.5.1 Rovnosť medzi mužmi a ženami je výslovne uvádzaná v nariadeniach štrukturálnych fondov ako jeden z transverzálnych rozmerov. Zdá sa však, že pozornosť venovaná tejto zásade sa takmer výlučne sústreďovala na otázky súvisiace s trhom práce. Je potrebné povzbudzovať členské štáty, aby prijali integrovaný prístup (prípadne prostredníctvom integrovaných lisabonských usmernení, ku ktorým budú v prípade potreby pridané individuálne odporúčania). Na vyhodnotenie operačných programov je nevyhnutné mať k dispozícii údaje rozdelené podľa pohlavia.

4.5.2 Aby mohli mať páry toľko detí, koľko si želajú, členské štáty by mali rozvinúť rozmanité opatrenia, ktoré „by mali vyústiť napríklad do priamych finančných dávok, daňových úprav a do ponúk verejných či súkromných zariadení (rôzne formy jasli vrátane napr. podnikových alebo viacpodnikových jasli), celodenných škôl a príslušne financovaných služieb starostlivosti o deti. V tomto zmysle nie je dôležitá kvantita, ale kvalita zariadení.“ ⁽³⁶⁾ Okrem toho EHSV pripomína, že v nadväznosti na zasadnutie Európskej rady v Barcelone (jún 2002) sa členské štáty dohodli, že „do roku 2010 vytvoria predškolské zariadenia pre najmenej 90 % detí vo veku od troch rokov do začatia povinnej školskej dochádzky a pre najmenej 33 % detí mladších ako tri roky.“ Takisto je potrebné stanoviť prah „verejného financovania zameraného na rodiny a deti, t. j. investícií do budúcnosti, aby sa predišlo situácii, keď by boli mladšie generácie zaťažované kolektívnymi nákladmi spôsobenými

rýchlym starnutím obyvateľstva, ktoré môžu starnúci voliči považovať za prioritné“ ⁽³⁷⁾. V tomto ohľade by bolo zaujímavé uvažovať o vytvorení demografického fondu. Jeho cieľom by bolo podporovať národné úsilie na podporu natality a účasti žien na trhu práce a umožniť výraznejšie európske financovanie zariadení zameraných na starostlivosť o deti a starších ľudí, ako aj investície do renovácie/modernizácie škôl, najmä vo vidieckych oblastiach.

4.5.3 Zároveň s podporou demografického rozvoja „treba zachovať a zlepšiť zdravie a bezpečnosť detí, poskytnúť všetkým kvalitné vzdelanie a rodičom poskytnúť systémy pomoci a podpory, aby dokázali zabezpečiť svoje potreby a prekonať problémy. Osobitná pozornosť by sa mala venovať rodinám a deťom, ktoré žijú vo veľkej chudobe, potrebujú osobitnú podporu a pochádzajú z migračného prostredia. EHSV jednako musí konštatovať, že európska populácia starne a na zabezpečenie prežitia kontinentu je nevyhnutná obnova generácií, a preto pripomína, že masívne odstraňovanie nezamestnanosti, prístup k trvalému zamestnaniu vo veku 25 – 35 rokov a skutočné zabezpečenie profesionálnej kariéry vo všeobecnosti by mali umožniť financovanie aktívneho či neaktívneho dôchodku“ ⁽³⁸⁾. Tento projekt by mal výrazne podporiť aj Európsky sociálny fond.

4.5.4 EHSV sa takisto domnieva, že na európskej úrovni by mali byť stanovené „spoločné ciele v oblasti prístupu k bývaniu a minimálne normy kvality bývania, ktoré by definovali pojem dôstojného bývania“ ⁽³⁹⁾.

4.5.5 „V tejto súvislosti EHSV navrhuje, aby európske finančné inštitúcie vyčlenili prostriedky s veľmi nízkymi úrokmi na integrované programy v oblasti bývania pre mladých ľudí, rodiny s deťmi, imigrantov, starších občanov a osôb s postihnutím, rizikové sociálne skupiny atď., čím by sa podporila mobilita pracovníkov, zlepšila sociálna rozmanitosť a zaviedli ceny prijateľné pre obyvateľov. (...) EHSV pripomína, že využitie programu JESSICA poskytne prostriedky potrebné na vytvorenie záručného fondu pre rozsiahlejšie projekty v oblasti sociálneho bývania, a žiada, aby sa táto otázka zobrala do úvahy pri strednodobom preskúmaní štrukturálnych fondov“ ⁽⁴⁰⁾.

4.6 Aké sú kľúčové schopnosti nevyhnutné pre našich občanov na riešenie nových výziev v budúcnosti?

4.6.1 Miestne a regionálne zväzy pre rozvoj, ktoré boli spomenuté v odpovedi v bode 2.1, sú zaujímavým prístupom, ako reagovať na túto situáciu, keďže rozmanitosť situácií a konkrétnych výziev si vyžaduje zapojenie rôznych nástrojov a schopností (pozri bod 1.1). Je potrebné aktívne zapojiť sociálnych partnerov, ktorí od roku 2002 predkladajú na jarnej Európskej rade správu o svojom zapojení sa do celoživotného vzdelávania.

⁽³⁷⁾ Tamtiež.

⁽³⁸⁾ Tamtiež.

⁽³⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Bývanie a regionálna politika*, Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 17.

⁽⁴⁰⁾ Tamtiež.

⁽³⁵⁾ KOM(2003) 270 v konečnom znení.

⁽³⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Rodina a demografické zmeny*, Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 66.

4.6.2 EHSV by rád pripomenul, že „kľúčovou podmienkou na využívanie IKT v celoživotnom vzdelávaní, najmä vo vidieckych oblastiach a malých mestách Spoločenstva, je podpora zo strany EÚ a vlád členských štátov zameraná na širokopásmové internetové pripojenie⁽⁴¹⁾ umožňujúce prístup k systémom elektronického vzdelávania. (...) V tejto súvislosti sa EHSV obracia na Komisiu, aby otázku prístupu k širokopásmovému pripojeniu uznala za súčasť rozsiahlejšej stratégie, ktorej cieľom by bolo zabezpečiť, aby prístup k elektronickým technológiám (eAccess) získal status služby všeobecného záujmu. (...)“⁽⁴²⁾. Mimoriadnu pozornosť je potrebné venovať tomu, aby v tomto smere nevznikla priepasť medzi generáciami.

4.7 *Aké je ideálne rozdelenie zodpovednosti v rámci viacúrovňového systému správy vecí verejných na úrovni Spoločenstva, národnej a regionálnej úrovni vzhľadom na potrebu účinného riadenia programov kohéznej politiky?*

4.7.1 EHSV chce znovu vyjadriť svoj dôrazný nesúhlas so všetkými pokusmi o opätovný presun kohéznej politiky na národnú úroveň, pretože kohézna politika je pre EÚ prínosom, pokiaľ ide o solidaritu, rast a zamestnanosť, a jej výsledky sú pre európskych občanov viditeľné.

4.7.2 EHSV pripomína, že podľa zmluvy (články 2, 158 a 159) musia všetky politiky – komunitárne, národné, transverzálné a sektorové – prispievať k cieľu, ktorým je súdržnosť. Preto je veľmi dôležité zohľadňovať v integrovaných usmereniach a analýzach vplyvu súdržnosť v jej územnom aspekte⁽⁴³⁾.

4.7.3 EHSV víta, že medzivládna konferencia zaradila územnú súdržnosť medzi ciele EÚ a že Komisia má v úmysle v rámci GR REGIO vytvoriť nové oddelenie pre územnú súdržnosť. Uvedené oddelenie by malo mať za cieľ dbať na to, aby sektorové politiky skutočne viedli k cieľu, ktorým je súdržnosť. Keďže projekty, na ktoré je možné získať európsku pomoc, si vyžadujú spolufinancovanie národnými orgánmi, je potrebné uvažovať o rozpočtových smerovaniach vymedzených Paktom stability a rastu a o ich dôsledkoch na financovanie transeurópskych sietí, najmä pokiaľ ide o chýbajúce úseky.

Treba pripomenúť určité všeobecné línie. Niektoré z nich sa objavujú už v Zmluvách, ďalšie boli zavedené po Medzivládnej konferencii v roku 2007. Uvádza sa v nich: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní politik a činností uvedených v tejto časti Únia:“

⁽⁴¹⁾ Prístup k vysokorychlostnému internetu (širokopásmovému): vysokorychlostný komunikačný kanál umožňuje pružný a rýchly elektronický prístup k zdrojom informácií a projektom v oblasti vzdelávania (zdroj – <http://www.elearningeuropa.info/>).

⁽⁴²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Príspevok celoživotného vzdelávania podporovaného informačnými technológiami k európskej konkurencieschopnosti, priemyselným zmenám a rozvoju spoločenského kapitálu*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 20.

⁽⁴³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

— „prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia“ (nový článok 9 Zmluvy o fungovaní EÚ),

— sa „zameriava na boj proti diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“ (nový článok 10 Zmluvy o fungovaní EÚ),

— „zohľadňuje požiadavky ochrany životného prostredia, predovšetkým s ohľadom na podporu trvalo udržateľného rozvoja“ (článok 6 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ktorý ostáva v novej Zmluve zachovaný).

Pri vymedzovaní a uskutočňovaní štrukturálnych politik sa prihliada aj na Ustanovenia Charty základných práv, ktorá je uznaná v Zmluve o EÚ (článok 6).

4.7.4 EHSV vyjadruje veľkú ľútosť nad tým, že táto konzultácia sa nevenovala úlohe sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti pri koncipovaní, vytváraní a realizácii štrukturálnych fondov. Ich zapojenie je totiž nevyhnutné na úpravu spolufinancovaných projektov tak, aby zodpovedali skutočnosti v teréne a ich potrebám, keďže sú súčasťou strategických smerovaní. „EHSV žiada Komisiu, aby sformulovala minimálne ukazovatele pre proces konzultácií o strategických a plánovacích dokumentoch, ktoré boli vypracované v členských štátoch. (...) Členské štáty by mali vysvetliť, ako organizujú spätnú väzbu informácií týkajúcich sa spôsobu uplatňovania princípu partnerstva pre monitorovacie výbory. Podľa výboru by členské štáty a regionálne orgány mali lepšie využívať potenciál organizácií občianskej spoločnosti takým spôsobom, že ich zainteresujú do príprav propagačných plánov a základných iniciatív, a prideliť na tento účel adekvátne finančné prostriedky určené na propagáciu a informovanie o štrukturálnych fondoch. Rovnako by bolo vhodné podporovať v prípade cezhraničných alebo medziregionálnych programov spoločné konzultácie a sociálno-profesionálne, ako aj cezhraničné alebo medziregionálne partnerstvá“⁽⁴⁴⁾.

4.7.5 V duchu Dní otvorených dverí (Open Days) a iniciatívy Regióny pre ekonomickú zmenu (Regions for Economic Change) EHSV jednoznačne podporuje:

— vytvorenie Európskej agentúry pre cestovný ruch, ktorá by plnila úlohu monitorovacieho strediska s cieľom poskytovať Spoločenstvu, členským štátom a regiónom spoľahlivé a porovnateľné informácie a údaje o cestovnom ruchu⁽⁴⁵⁾;

⁽⁴⁴⁾ Pozri dve stanoviská EHSV na témy *Oznámenie Komisie: Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007-2013*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 52, a *Dosah a dôsledky štrukturálnej politiky na súdržnosť Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 6.

⁽⁴⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému *Cestovný ruch a kultúra – dva faktory rastu*, Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 1.

- vytvorenie „Európskej ceny pre zelené mesto“ určenej na podporu optimalizácie úsilia a správania miestnych samospráv a verejných a súkromných subjektov, ktoré ich tvoria ⁽⁴⁶⁾;
- zriadenie mechanizmu technickej pomoci pre projekty bývania v spolupráci s predstaviteľmi a sieťami miestnych a regionálnych orgánov a s podporou Európskej komisie a členských štátov (realizácia projektov a metód pre efektívnu integráciu projektov bývania do programov mestskej obnovy) ⁽⁴⁷⁾.

Dôraz treba klásť najmä na šírenie skúseností a osvedčených postupov.

4.8 Aké sú ďalšie možnosti spolupráce medzi regiónmi v rámci aj mimo EÚ?

4.8.1 EHSV sa domnieva, že fórum vyhradené na stretnutia medzi metropolitnými oblasťami a Komisiou by mohlo propagovať polycentrizmus a umožniť lepšie spoznať jednotlivé oblasti. Bolo by dobré vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá by tieto oblasti identifikovala a slúžila by tiež na šírenie osvedčených postupov ⁽⁴⁸⁾.

4.8.2 Právnické osoby vytvorené v rámci Európskeho zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS), ako aj v rámci ďalších štrukturálnych fondov, musia byť zodpovedné za koordinovanie

rôznych finančných zdrojov, ktoré otvárajú možnosť vypracovať a realizovať projekt uskutočnený z prostriedkov na podporu priemyselnej politiky v príslušnom regióne, pričom tieto prostriedky sú prístupné pre zástupcov rôznych zainteresovaných strán na regionálnej úrovni. Vytvorenie takýchto právnických osôb pomôže posilniť úsilie o cezhraničnú spoluprácu, poskytlo by príslušným regiónom pocit, že sú vo väčšej miere aktérmi vlastného osudu a výraznejšie by ich inšpirovalo k harmonizácii ich právnych predpisov ⁽⁴⁹⁾.

4.8.3 V tomto rámci by bolo vhodné podporovať cezhraničné, ako aj medziregionálne spoločné konzultácie a sociálno-profesionálne partnerstvá a podporovať na týchto úrovniach iniciatívy sociálneho dialógu, najmä konkretizovaním nadnárodného voliteľného rámca pre kolektívne rokovanie, ako bol uvedený v sociálnej agende na roky 2005-2010 ⁽⁵⁰⁾.

4.8.4 Ďalšou oblasťou spolupráce medzi regiónmi pri posilňovaní kohézie môže byť odvetvie energetiky vzhľadom na to, aký vplyv má na výrobné náklady, na domácnosti a hospodársky rozvoj. Táto spolupráca môže mať podobu výmeny energie medzi regiónmi, ktoré jej majú viac a za nižšiu cenu, než chudobnejšie regióny. Dnes to je možné vďaka regulovanému, ale prístupnejšiemu systému sietí a aktivácii „burzy“ elektrickej energie.

V Bruseli 13. decembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o Tematickej stratégii pre životné prostredie v mestách*, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 86.

⁽⁴⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému *Bývanie a regionálna politika*, Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 17.

⁽⁴⁸⁾ Dve stanoviská EHSV na tému *Európske metropolitné oblasti: sociálno-ekonomické dôsledky pre budúcnosť Európy*, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 101 a Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 10.

⁽⁴⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Riadenie priemyselných zmien v cezhraničných oblastiach po rozšírení Európskej únie*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 24.

⁽⁵⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému *Oznámenie Komisie: Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007-2013*, Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 52.